

התרבות הישראלית ובית הספר

129.2.0265 סמסטר ב' תשע"ח
יום ד' 17:45 - 15:16, בניין 34, כיתה 103
מספר הקורס 12920265

פרופ' דורית טובין

dorittu@bgu.ac.il

מטרת הקורס:

מטרת הקורס היא לבחון היבטים של התרבות הישראלית כפי שהיא מתבטאת ומעצבת פרקטיקות בית ספריות. הקורס מבוסס על שלוש הנחות יסוד: 1. יש תרבות ישראלית; 2. בית הספר הוא סוכן חיברות מרכזי בהעברת תרבות זו לדור הבא; 3. ערכי התרבות עוברים באמצעות פרקטיקות יומיומיות, גלויות וסמויות. במהלך הקורס נפגוש מגוון תיאוריות העוסקות בנושאי תרבות לאומית, ונבחן מחקרים על החברה הישראלית לאור תיאוריות אלו. בנוסף, נבחן את מגוון הדרכים - בעיקר הסמויות - בהן משועתקים ערכי תרבות מרכזיים בבית הספר, ונדון בסיכויי של בית הספר לא רק לשקף את התרבות הלאומית, אלא אף להשפיע עליה.

דרישות הקורס:

חובת נוכחות - הדיונים בכיתה הם חלק משמעותי מהקורס וחיוניים כדי לעמוד בדרישות העבודה המסכמת.

עבודה מסכמת - עבודה מסכמת בהיקף של 100% מציון הקורס תוגש בסוף הקורס, במטרה להציג בקיאות בספרות הרלוונטית, לזהות תופעה או פרקטיקה בית ספרית שכיחה, ולנתח אותה באמצעות המשגרת המושגית שהוצגה בקורס. העבודה כוללת:

1. סיכום של אחד ממקורות הקורס באנגלית, המסומנים בכוכבית ברשימת המקורות (כעמוד)
 2. איתור וסיכום פרסום מדעי (מאמר, פרק, ספר) המתייחס/ משלים/ מבקר מקור זה (כעמוד)
 3. חיבור של שני המקורות לתרבות הישראלית באמצעות מהממדים שהוצגו בקורס, תוך ביסוס במחקרים נוספים, והדגמתם על פרקטיקה בית ספרית. יש להוסיף נתונים ומקורות ככל הנדרש.
 4. מודעות עצמית ורפלקציה – איך אתם, בתפקידיכם, תורמים להבניית הפרקטיקה והשלכותיה?
- עריכה** - העבודה לא תעלה על חמישה עמודים (ללא כותרת ורשימת מקורות)! יש לצרף כנספח עותק מודפס של המאמר הנוסף מעבר למקורות הקורס. העבודה תוגש מודפסת לתא הדואר שלי.
- כתיבה - נדרש ניסוח מוקפד ובהיר, בו מוצגים טיעונים ברורים ומלאים, הפורשים באופן לוגי את הרעיונות לאורך החיבור, ומקשרים בין הפסקאות והחלקים השונים.
 - עריכה - יש לשים לב במיוחד לכותרות, מבנה נכון של פסקאות, רווחים מתאימים בין מילים, וסימני פיסוק.
 - כללי ציטוט - המאמרים הנדרשים וכל המקורות הנוספים יוצגו הן בגוף העבודה והן ברשימת המקורות לפי כללי הציטוט (ראו הנחיות באתר).
 - עיצוב - גופן דיוויד, גודל 12, רווח 1.5, שוליים 2.5 בכל הכיוונים.
 - מועד הגשה - יום ראשון 29.7.2018.

אתר הקורס:

לקורס יש אתר במערכת **moodle** של האוניברסיטה בכתובת: <http://moodle2.bgu.ac.il>. האתר כולל לוח מודעות של הקורס, סילבוס, תקצירי שיעור, תרגילים, מטלות, מאמרים, מקורות נוספים וקישורים לאתרים רלוונטיים. הכניסה לאתר מחייבת שם וסיסמא בהתאם להנחיות אוניברסיטת בן-גוריון.

מהצפחה!

תכנית המפגשים

(יש לבחור לעבודה לפחות אחד מתוך המקורות המסומנים כוכבית*)

7.3.18 - פגישה 1: זהות חברתית ותרבות לאומית

- *Jenkins, R. 2004. *Social Identity*. Routledge: London. Chapter 3: Understanding Identification, 15-26.
סמוחה, ס. (2009). החברה הישראלית: ככל החברות, או מקרה יוצא דופן? הרצאת נשיא האגודה במושב המליאה של כנס ה-40 של האגודה הסוציולוגית הישראלית, המכללה למנהל. עוז אלמוג, 2004. *הפרדה משרוליק*. אוניברסיטת חיפה וזמורה ביתן, חיפה. 19-41
ברוך קימרינג, 2001. *קץ שלטון האחוס"לים*. כתר, ירושלים. הנחת פתיחה 11-29.

14.3.18 - פגישה 2: תרבות לאומית ומקורותיה

- *Ross Poole, 2003. National identity and citizenship. In: L.M. Alcoff and E. Mendieta eds. *Identities*. Blackwell: Malden, MA. 271-28.
כפיר, א. (1997). המערכת החברתית-תרבותית בישראל מאפיינים ותוצאות לוואי במנהל הציבורי. מתוך: *ארגון וניהול – עיצוב ושינוי*. צ'ריקובר: תל-אביב. 308-328
בנדיקט אנדרסון, (2000). *קהילות מדומינות*. האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב. פרק 3: מקורותיה של תודעה לאומית, 69-79.
זנד שלמה, (2008). הדר והדרה – פוליטיקת הזהויות בישראל. מתוך: *מתי ואיך הומצא העם היהודי?* תל-אביב – רסלינג. 239-259.

21.3.18 - פגישה 3: תרבות לאומית – מבט משווה

- *Hofstede, G. (1997). *Culture and Organizations*. New York: McGraw-Hill. 3-19
*Shalom H. Schwartz (2008) Cultural Value Orientations: Nature & Implications of National Differences, Research report, the Hebrew University of Jerusalem
*Cross, S.E. & Gore, J.S. 2003. Cultural Models of the Self. In: Leary, M.R. & Tangney, J.P. eds. *Handbook of self and identity*. The Guilford Press: New York.
פרידמן, י. (2002). ערכים מניעים בבית הספר. בתוך: בן ברוך א. וגורי-רוזנבלט, ש. (עורכים). *אתגרים בניהול בית ספר*, 115-141. תל-אביב: האוניברסיטה הפתוחה.

28.3.18 - פגישה 4: מערכת החינוך ושעתוק תרבות

- *טלקוט פרסונס, (1959). כיתת בית הספר כמערכת חברתית: אחדים מתפקודיה בחברה האמריקאית. מתוך שפירא, ר. ופלג, ר. (עורכות) *הסוציולוגיה של החינוך* (1989). תל-אביב: עם עובד. עמ' 495-514.
שרה זמיר, (2005). תפקידיה של מערכת החינוך בהבניית הזהות הקולקטיבית הלאומית. *כוורת*, המכללה למנהל.
אמיל דירקהיים (1986). פדגוגיה וסוציולוגיה, מתוך: שפירא, ר. ופלג, ר. (עורכות) *הסוציולוגיה של החינוך*. 22-28.
בלום בנימין סי' (1980). השקפות חדשות על התלמיד והשתמעויותיהן על דרכי ההוראה ועל תכניות הלימודים. *הלכה ומעשה בתכנון לימודים*, גיליון 3, 18-34.

29.3-6.4 חופשת הפסח

11.4.18 - פגישה 5: תרבות ישראלית

- *Robin Alexander (2009). Towards A Comparative Pedagogy, in: Cowen, R. and Kazamias, A.M. (ed.), *International Handbook of Comparative Education*, pp 923-942, Springer: University of Cambridge.
- *Prosser, J. & Warburton, T (1999). Visual Sociology and school culture. In Prosser, J (Ed.) *School Culture*, pp. 82-97, London: Paul Chapman.
- אשכנזי, מ. (1986), החוקר כצופה, מתוך: בייט מרום, ר. אליס, ש. אשכנזי, מ. וצמח, מ. (עורכים) שיטות מחקר במדעי החברה, האוניברסיטה הפתוחה, תל-אביב. 21-30.
- לסרי דני, מבנים ומילים, 2002, בתוך: אוסנת אור, בית, ספר, הקיבוץ המאוחד: תל-אביב. 20-21

18-19.4 יום הזיכרון ויום העצמאות

25.4.18 - פגישה 6: היחס לסמכות ובית הספר

- *Hofstede, G., Hofstede, G.J. & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations Software of the Mind* - revised and expanded third edition. New York: McGraw-Hill. "More equal than others", 53-86
- מייזלס עופרה, (2005), סמכות הורים סמכות מורים: היבטים תרבותיים בחברה הישראלית. בתוך: פלדי, א. (עורך), החינוך במבחן הזמן 2, הסתדרות המורים, רכס. 257-269
- קמיר אורית, (1999), ארץ מאלתרת אסונותיה, על סיפור ה"סמוך" בתרבות ובמפושט הישראליים, *תרבות דמוקרטית* 1, 137-179.
- קמיר אורית, (2005). *שאלה של כבוד – ישראליות וכבוד האדם*. ירושלים: כרמל.

2.5.18 - פגישה 7: אינדיבידואליזם וקולקטיביזם ובית הספר

- *Hofstede, G., Hofstede, G.J. & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations Software of the Mind* - revised and expanded third edition. New York: McGraw-Hill. "I, We, and They", 89-134.
- כתריאל תמר, (1999). 'גיבוש' כמטפורה חברתית. מתוך *מילות מפתח – דפוסי תרבות ותקשורת בישראל*. זמורה ביתן, תל-אביב. 128-167.
- פורמן מירטה, (1994). *ילדות כמרקחה – אלימות וצייתנות בגיל הרך*. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד.
- יאיר גד, (2011). צופן הישראליות, ת"א: כתר. העסק שלך הוא העסק שלנו - על קולקטיביזם וחטטנות. 157-172.

9.5.18 - פגישה 8: נשיות וגבריות ובית הספר

- *Hofstede, G., Hofstede, G.J. & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations Software of the Mind* - revised and expanded third edition. New York: McGraw-Hill. "He, she, and (S)he", 135-184.
- *Iris Marion Young, 2003. Throwing like a girl: a phenomenology of feminine body comporment, motility and spatiality. In: L.M. Alcoff and E. Mendieta eds. *Identities*. Blackwell: Malden, MA. 163-174.
- קמיר אורית, (2005). *שאלה של כבוד – ישראליות וכבוד האדם*. ירושלים: כרמל. הדרת הכבוד של העברית ושל הישראליות: מ"כבוד בת המלך" ל"יתסמונת הפראיר". 71-105.

אבידן, ג. למפרט, ח. עמית, ג. (2005). פרק רביעי: נוכחותה של מצוקה, מתוך: *הקול השותק – מבט אחר על ילדים בבית הספר*, הקיבוץ המאוחד: ישראל. 66-80

16.5.18 - פגישה 9 : סובלנות לעמימות ובית הספר

- *Hofstede, G., Hofstede, G.J. & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations Software of the Mind - revised and expanded third edition*. New York: McGraw-Hill. "What is different is dangerous", 187-234.
- יאיר גד, (2011). *צופן הישראליות*, ת"א: כתר. שקשק מפחד - החרדה הקיומית של הישראלים. 13-33.
- צבי בקרמן, 2002, בית הספר בזיכרון העולם, בתוך: אוסנת אור, בית, ספר, ת"א: הקיבוץ המאוחד, 26-31.

23.5.18 - פגישה 10 : זמן ומרחב ובית הספר

- *Hofstede, G., Hofstede, G.J. & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations Software of the Mind - revised and expanded third edition*. New York: McGraw-Hill. "Yesterday, now, or later?" 235-276.
- Trompenaars, Fons and Hampden-Turner, Charles. (1998). *Riding the Waves of Culture: Understanding Cultural Diversity in Global Business* (2nd edition). New York: McGraw-Hill
- גורדון דוד, בק שלמה, (2000). *תוכניות בית ספריות: האם הן מבטיחות את העצמת בית הספר? : הקשר בין תוכניות עבודה לבין האוטונומיה של בית הספר, תפיסות הזמן שלו ודרישות המערכת*. באר שבע: המרכז לצמיחה במערכות חינוך, אוניברסיטת בן-גוריון.

6.6.18 - פגישה 11 : סיפוק ואיפוק ובית הספר

- *Hofstede, G., Hofstede, G.J. & Minkov, M. (2010). *Cultures and Organizations Software of the Mind - revised and expanded third edition*. New York: McGraw-Hill. "Light or dark", 277-297.
- Minkov, M. (2008). Self-Enhancement and Self-Stability Predict School Achievement at the National Level. *Cross-Cultural Research*, 42(2), 172-196.
<http://ccr.sagepub.com/content/42/2/172.abstract>

13.6.18 - פגישה 12 : שילוב בין ערכים

- טובין דורית וליס נועם, (2013). מאיימים ולא מקיימים - פרקטיקות של שליטה וסמכות בבית ספר יסודי. בתוך: אלפרט, ב. ושלסקי, ש. (עורכים). *הכיתה ובית הספר במבט מקרוב: מחקרים אתנוגרפיים על חינוך*, עמ' 272-305 תל אביב: מכון מופ"ת
- אבי אוחיון (2011). התרבות הישראלית והמבנה החברתי בכיתה: ההיבט האינדיבידואליסטי-קולקטיביסטי. חיבור לשם קבלת תואר מוסמך, המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון.
- וקנין מרינה מוריה (2009). מי הזיז את הכיסא שלי? סובלנות לעמימות בכיתה בישראל. חיבור לשם קבלת תואר מוסמך, המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון.

20.6.18 - פגישה 13 : מצגות סטודנטים כהכנה לעבודות

22.6.18 סוף סמסטר ב'

